

การศึกษาวิกฤติแรงงานภาคการเกษตร: กรณีศึกษาลำไย

Study on Agricultural Labor Force Crises: The Case of Longan

สายสกุล ฟองมูล¹ และ บังอร เมฆะ¹

Saisakul Fongmul¹ and Bangon Maeka¹

¹สาขาวิชาส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ.เชียงใหม่ 50290

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิกฤติแรงงานภาคการเกษตร: กรณีศึกษาลำไย” มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาถึงสถานการณ์แรงงานภาคการเกษตรของเกษตรกรชาวสวนลำไย 2) เพื่อศึกษาถึงการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนลำไยภายใต้สถานการณ์การขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตรของเกษตรกรชาวสวนลำไย และ 3) เพื่อหาแนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหาด้านการขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตรของเกษตรกรชาวสวนลำไยโดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบไปด้วย การจัดหาข้อมูลสถิติประชากรเกษตรกรชาวสวนลำไย การทำแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์ในขณะที่ทำกิจกรรมร่วมกัน ในด้านของการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจะทำการวิเคราะห์โดยอาศัย โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้วิเคราะห์ทางสถิติ การบรรยายเชิงพรรณนาร่วมกับการเปรียบเทียบอัตราร้อยละ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จะทำการวิเคราะห์เนื้อหาในแต่ละประเด็นที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่า จำนวนและสัดส่วนประชากรแรงงานภาคการเกษตรในเขตพื้นที่อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอบ้านโฮ่ง และอำเภอเมืองจังหวัดลำพูน ปัจจุบันมีแนวโน้มที่ลดจำนวนลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานภาคการเกษตรของเกษตรกรชาวสวนลำไย ซึ่งพบว่าแรงงานภาคการเกษตรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ และมีการอพยพย้ายถิ่นของคนหนุ่มสาวเป็นจำนวนมากขึ้น ซึ่งสาเหตุนี้มาจากการออกไปเรียนต่อนอกชุมชน การไปทำงานในโรงงานของคนวัยแรงงาน และประกอบอาชีพอื่นๆ ส่งผลให้เกิดปัญหาขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตรและมีแนวโน้มวิกฤติมากขึ้น โดยการศึกษาข้อมูลการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนลำไยภายใต้สถานการณ์การขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตรของเกษตรกรชาวสวนลำไย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการจ้างแรงงานในช่วงการปลูกและการเก็บเกี่ยวผลผลิต โดยส่วนใหญ่เป็นการจ้างแรงงานในพื้นที่ และพื้นที่

ใกล้เคียง ส่วนใหญ่เป็นแรงงานในครัวเรือน ญาติพี่น้อง หรือแรงงานรับจ้างทั่วไปในชุมชน ซึ่งแรงงานในกลุ่มนี้จะเป็นแรงงานที่มีทักษะในการดูแลรักษาและการเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไย และอีกส่วนหนึ่งมาจากการจ้างเหมาแรงงานผ่านตัวแทนจัดหาแรงงานภายในชุมชน ซึ่งมักเป็นแรงงานจากที่สูง ได้แก่ ปาเกอญอ (กะเหรี่ยง) ลาหู่ (มูเซอ) หรือแรงงานต่างด้าว (พม่า) มาทดแทน แต่ส่วนใหญ่เป็นแรงงานไม่มีทักษะ ทำให้ผลผลิตเสียหาย เป็นแรงงานที่ไม่มีใบอนุญาต หรือเป็นแรงงานที่อาจก่อให้เกิดปัญหาสังคมได้ ดังนั้นแนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหาด้านการขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตรของเกษตรกรชาวสวนลำไยคือ หน่วยงานภาครัฐ หรือนักวิชาการที่เกี่ยวข้องควรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาฝีมือแรงงานภาคการเกษตร หรือการสร้างเครื่องมือหรือนวัตกรรมใหม่ๆ ที่สามารถใช้ได้จริงและเหมาะสมกับพื้นที่ และมีจัดสรรแรงงานอย่างเป็นระบบ รวมไปถึงการพัฒนาศักยภาพแรงงานเพื่อเตรียมความพร้อม และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

คำสำคัญ: วิฤต แรงงาน ลำไย

Abstract

The research, "*Study on Agricultural Labor Crises: The Case of Longan*," has three objectives: 1) to study the agricultural labor conditions of farmers in longan plantations, 2) to study how the longan farmers adjust to the longan farm labor crises, and 3) to seek the direction and standards in solving the problems of the shortage of laborers in longan farms. Compiling statistical data of longan farmers, collecting data using questionnaire, conducting in-depth interview and recording observations of joint activities are the research methods. Data analyses are done by SPSS/PC program, descriptive statistics, comparing percentages, qualitative analyses of each topic involved.

Results of the study show that the number and proportion of the agricultural labor in Chomthong district, Chiang Mai province; Ban Hong district, and Muang district, Lamphun province are decreasing at present especially agricultural laborers in longan farms since it is found that majority of the agricultural labor are senior citizens. And also there is increasing migration of young labors to other areas for continuing their education, working in factories and practicing other jobs. These result to shortage of labors in the agricultural sector and increasing labor force crises. By studying the data on adjustments of longan farmers or labors under the labor crises conditions, it shows that majority of the longan farmers labors in the localities and nearby areas is

hired during the planting and harvesting seasons. Majority of these labors is household members, relatives, or hired laborers in the communities that are skillful in cultivation and harvesting longan. On the other hand, another part of the labors is contract labors through job placement unit or section of the community who came from the highlands such as Paka-kuayo (Karen), Lahu, (Moser), or labors from Myanmar as substitute labor. These unskilled labors or labor without ID card or work permit bring about damages or losses in the longan produce and social problems. Therefore, the direction and standard in solving problems in labor shortage in longan farms is through the role participation of the government sector or extension workers who should develop the skills of the laborers in agriculture or develop a tool or new culture that can be applied in the community. In addition they should also create a systematic labor organization, and develop the potential of the labors in preparing and adjusting them to changes in the present conditions.

Key words: Crises, Labor Force, Longan